

Sposoby dochodzenia roszczeń w Niemczech

Piotr Mrowiec, [radca prawny Gdańsk](#), [mediator Gdańsk](#), Rödl & Partner

Przemysław Rogiński, [prawnik Gdańsk](#), Rödl & Partner

Oprócz niewątpliwych korzyści z transgranicznej współpracy, istnieją pewne ryzyka. Co bowiem może zrobić polski przedsiębiorca, jeżeli jego niemiecki kontrahent nie wywiązuje się ze swoich zobowiązań, a właściwym sądem do rozstrzygnięcia sporu będzie sąd niemiecki?

W takiej sytuacji, przedsiębiorca zmuszony jest do przedsięwzięcia odpowiednich działań, w celu zaspokojenia swojego roszczenia. Jeżeli nie jest możliwe rozstrzygnięcie sporu polubownie, nie pozostaje nic innego, jak skierować sprawę na drogę postępowania sądowego, o ile strony nie dokonały zapisu na arbitraż. Jeżeli spór ma miejsce pomiędzy podmiotami polskimi, to co do zasady stosować trzeba przepisy krajowe, w tym Kodeks postępowania cywilnego. Tym samym, właściwym sądem będzie sąd polski. Jeżeli spór powstanie pomiędzy dwoma podmiotami mającymi swoją siedzibę / miejsce zamieszkania lub miejsce stałego pobytu w różnych państwach członkowskich, będziemy mieli do czynienia z tzw. sprawą transgraniczną.

Spór transgraniczny

Jeżeli polski przedsiębiorca na wypadek powstania takiego sporu chce, by rozstrzygany był on w Polsce, powinien o to zadbać już na etapie zawierania umowy. W tym celu powinien zawrzeć odpowiednią klauzulę jurysdykcyjną, zgodnie z którą właściwym sądem do rozstrzygania sporu powstałego na tle zawartej umowy byłby sąd polski. Możliwość zawarcia wspomnianej klauzuli przewiduje rozporządzenie 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, tzw. Bruksela I BIS.

Bruksela I BIS znajdzie też zastosowanie w przypadku braku wskazania przez strony sądu właściwego. Na podstawie rozporządzenia możliwe jest ustalenie, zgodnie z regułami dotyczącymi właściwości ogólnej, szczególnej oraz wyłącznej, jaka jurysdykcja jest prawidłowa do rozstrzygnięcia danej sprawy transgranicznej. W przypadku stosowania przepisów ogólnych Brukseli I BIS, relewantne jest ustalenie miejsca zamieszkania / siedziby strony pozwanej. W odniesieniu do osoby fizycznej, niezbędne będzie ustalenie miejsca zamieszkania takiej osoby zgodnie z prawem sądu rozpoznającego sprawę, o czym traktuje art. 62 Brukseli I BIS. Natomiast przez „miejsce zamieszkania” w przypadku spółek i osób prawnych rozumie się miejsce, w którym znajduje się:

- ich statutowa siedziba;
- ich główny organ zarządzający;
- ich główne przedsiębiorstwo.

Jeżeli zastosowanie znajdą przepisy odnośnie jurysdykcji przemiennej – powód będzie posiadał możliwość wyboru miejsca wytoczenia powództwa.

Będzie to w określonych sytuacjach albo miejsce zamieszkania pozwanego, albo:

- przy umowie sprzedaży – (ustalone) miejsce dostarczenia rzeczy;
- przy umowie świadczenia usług – (ustalone) miejsce świadczenia usługi;
- przy innych umowach – (ustalone) miejsce wykonania zobowiązania.

Szczególne przypadki jurysdykcji dotyczą spraw z zakresu:

- umów ubezpieczenia;
- umów z udziałem konsumentów;
- indywidualnych umów o pracę.

WYSOKOŚĆ OPŁAT SĄDOWYCH	
Wartość przedmiotu sporu (euro)	Opłata sądowa od pozwu (wpisowe; euro)
100,00	105,00
1.000,00	159,00
3.000,00	324,00
10.000,00	723,00
20.000,00	1 035,00

OPŁATA SĄDOWA OD WNIOSKU O WYDANIE NAKAZU ZAPŁATY (gerichtliches Mahnverfahren)	
Wartość przedmiotu sporu (euro)	Opłata sądowa od wniosku o wydanie nakazu zapłaty (wpisowe; euro)
100,00	32,00
1.000,00	32,00
3.000,00	54,00
10.000,00	120,50
20.000,00	172,50

Wybór sądu a wybór prawa

Warto podkreślić, że opisany problem wyboru właściwego sądu jest zupełnie odrębnym zagadnieniem od kwestii wyboru właściwego prawa (materialnego). Problem wyboru sądu, to problem wyboru kraju, w którym będzie rozstrzygany spór i tym samym procedury sądowej (np. niemieckich bądź polskich przepisów postępowania cywilnego), która będzie obowiązywała przy rozstrzygnięciu sporu. Problem wyboru prawa, to problem wyboru przepisów prawa materialnego, na podstawie których dany sąd, konkretną sprawę będzie rozstrzygał. Przykładowo niemiecki sąd może rozstrzygać, czy roszczenie polskiego przedsiębiorcy o zapłatę ceny przez niemieckiego kontrahenta uległo przedawnieniu w oparciu o przepisy polskiego kodeksu cywilnego – sięgając przy tym w razie konieczności do polskiego orzecznictwa i piśmiennictwa. Podstawą prawną dla ustalenia, jakie prawo materialne jest właściwe dla umów pomiędzy kontrahentami z różnych krajów UE.

Zastanówmy się nad sytuacją, kiedy to – w wyniku zawartej umowy jurysdykcyjnej, bądź na skutek zastosowania przepisów kolizyjnych Bruksela I BIS, właściwym dla polskiego przedsiębiorcy sądem do dochodzenia roszczeń będzie któryś z niemieckich sądów. Dla ułatwienia posłużmy się następującym przykładem.

Przykład

Polska spółka „A” z siedzibą w Gdyni, produkująca meble, zawarła umowę z niemieckim kontrahentem – spółką „B” z Hamburga, na wyprodukowanie i dostawę 200 zestawów mebli. Polska spółka w całości wywiązała się ze swojego zobowiązania, natomiast kontrahent „B” nie zapłacił należnego wynagrodzenia w przewidzianym terminie. Jeśli strony nie zawarły umowy jurysdykcyjnej, a miejscem dostarczenia mebli był Hamburg, przedsiębiorca z Gdyni będzie zmuszony do złożenia stosownego powództwa w niemieckim sądzie. Miejscowo właściwy będzie sąd w Hamburgu. W tym momencie, polski przedsiębiorca będzie musiał ustalić, jaki konkretnie sąd w Hamburgu będzie właściwy do rozstrzygnięcia sporu. Istotna jest również wysokość dochodzonego roszczenia. Jeżeli kontrahent „B” winny jest 5 000 euro lub mniej, wtedy powództwo winno zostać złożone do Amtsgericht (odpowiednik polskiego sądu rejonowego). Jeżeli jednak wartość przedmiotu sporu przewyższa kwotę 5 000 euro, sądem właściwym będzie Landgericht (odpowiednik polskiego sądu okręgowego). Polski przedsiębiorca musi ponadto zwrócić uwagę, że w sprawach rozstrzyganych przez sądy okręgowe lub wyższe obowiązuje przymus adwokacki, tj. obligatoryjna obecność profesjonalnego pełnomocnika, co dodatkowo podwyższa koszty dochodzenia roszczenia.

Ważne jest, by pamiętać o uiszczeniu odpowiedniej opłaty sądowej od składanego pozwu. Są one zależne od wartości przedmiotu sporu. Przykładową wysokość opłat prezentuje poniższa tabela.

Postępowanie upominawcze

Oprócz dochodzenia należności w „zwykłym” postępowaniu sądowym, gdyński przedsiębiorca będzie mógł skorzystać z trybu sądowego postępowania upominawczego (gerichtliches Mahnverfahren). Jest to specjalny rodzaj postępowania upominawczego możliwy do zastosowania, jeżeli przedmiotem roszczenia jest należność pieniężna. Procedura jest niezwykle komfortowa dla wierzyciela, gdyż polega na wypełnieniu stosownego formularza na stronie internetowej: www.online-mahntrag.de, a po jego wydrukowaniu, przesłania go pocztą na adres sądu.

W odniesieniu do podmiotów nie posiadających miejsca zamieszkania lub siedziby na terenie Niemiec, właściwym jest Amtsgericht Berlin Wedding. I to do tego sądu gdyński przedsiębiorca będzie zobligowany wnieść wymagany formularz w przypadku skorzystania z gerichtliches Mahnverfahren. Po złożeniu formularza, powód zostanie wezwany do uiszczenia opłaty sądowej, która analogicznie jak w postępowaniu zwykłym, zależna jest od wartości przedmiotu sporu. Istotnie niższe opłaty sądowe od wniosku o wydanie nakazu zapłaty, brak konieczności korzystania z profesjonalnego pełnomocnika – niezależnie od wysokości przedmiotu sporu, a także szybkie i odformalizowane postępowanie są niewątpliwymi atutami niemieckiego postępowania upominawczego.

Jeżeli formularz został wypełniony prawidłowo, a wszelkie wymogi do wystawienia nakazu zapłaty zostaną spełnione, sąd kieruje nakaz zapłaty do dłużnika. Dłużnik, otrzymując nakaz zapłaty, może: dokonać zapłaty żądanej kwoty pieniężnej na rzecz wierzyciela (co rozwiązuje spór); złożyć sprzeciw (co prowadzi do sporu i przeniesienia go na właściwy tryb postępowania sądowego); nie podejmować żadnych działań. Jeżeli dłużnik nie podejmie żadnych działań, lub w wyniku postępowania sądowego sąd rozstrzygnie spór na korzyść polskiego przedsiębiorcy, po otrzymaniu dodatkowego nakazu wykonawczego może zostać wszczęta odpowiednia procedura egzekucyjna.

Zdaniem autorów

Piotr Mrowiec, radca prawny, mediator w gdańskim biurze Rödl & Partner

Przemysław Rogiński, prawnik w gdańskim biurze Rödl & Partner

Warto wskazać na jeszcze jeden aspekt związany z transgranicznym dochodzeniem roszczeń. Nieuczciwi kontrahenci, którym zależy na możliwie długim odciążeniu w czasie skutecznej egzekucji roszczeń, mogą próbować korzystać z możliwości, które daje im wybór miejsca dochodzenia roszczenia, w ten sposób, żeby wybrać sąd państwa, w którym sądownictwo działa nadzwyczaj ospale, tak jak we Włoszech. Brak dokonanej klauzuli jurysdykcyjnej pozwala skierować sprawę, np. o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego nawet do niewłaściwego sądu. Zanim sąd uzna się za niewłaściwy, może minąć nawet kilkadziesiąt miesięcy, podczas których to wierzyciel ma związane ręce – inny, właściwy sąd nie może w tym czasie rozstrzygać sprawy.

Celem uniknięcia takiego klinczu warto zawrzeć w umowie z kontrahentem wyraźną klauzulę jurysdykcyjną, która zgodnie z przepisami Bruksela I BIS blokuje możliwość wyboru sądu niewłaściwego.

Źródło: <http://www.rp.pl/Firma/303249995-Sposoby-dochodzenia-rozszczen-w-Niemczech.html#ap-1>